

	Wprowadzenie do badań nad zabytkami artystycznymi
Nazwa modułu kształcenia	
Nazwa jednostki prowadzącej moduł	Instytut Historii Sztuki
Kod modułu	ODK-I-03
Język kształcenia	Polski
Efekty kształcenia dla modułu kształcenia	<p>WIEDZA</p> <p>K_W01 ma podstawową wiedzę o miejscu i znaczeniu wiedzy o ochronie dóbr kultury w systemie nauk oraz ich specyfice przedmiotowej i metodologicznej</p> <p>K_W02 zna i rozumie terminologię związaną z ochroną dóbr kultury</p> <p>K_W03 ma uporządkowaną wiedzę ogólną, obejmującą terminologię, teorie i metodologię z zakresu ochrony dóbr kultury</p> <p>K_W05 ma podstawową wiedzę o dziedzinach i dyscyplinach naukowych powiązanych z ochroną dóbr kultury</p> <p>K_W06 ma podstawową wiedzę o głównych kierunkach rozwoju i najważniejszych nowych osiągnięciach w zakresie wiedzy o ochronie dóbr kultury i pokrewnych dyscyplinach naukowych</p> <p>UMIEJĘTNOŚCI</p> <p>K_U01 potrafi wyszukiwać, analizować, oceniać, selekcjonować i użytkować informację z wykorzystaniem różnych źródeł i sposobów</p> <p>K_U02 potrafi wyszukiwać, analizować, oceniać, selekcjonować i użytkować informację z wykorzystaniem różnych źródeł i sposobów</p> <p>KOMPETENCJE</p> <p>K_K01 rozumie potrzebę uczenia się przez całe życie</p> <p>K_K05 ma świadomość odpowiedzialności za zachowanie dziedzictwa kulturowego regionu, kraju, Europy i innych kontynentów</p>
Typ modułu kształcenia (obowiązkowy/fakultatywny)	obowiązkowy
Rok studiów	I
Semestr	1-2
Imię i nazwisko osoby/osób prowadzących moduł	dr hab. Andrzej Betlej, dr Aneta Bukowska, dr Mateusz Grzęda, dr Michał Kurzej, prof. Piotr Krasny, dr Piotr Rabiej, dr Marcin Szyma, dr Sławomir Skrzyniarz lub osoby wyznaczone przez Dyрекcję IHS, w ramach posiadanych możliwości kadrowych Instytutu
Imię i nazwisko osoby/osób egzaminującej/egzaminujących bądź udzielającej zaliczenia, w przypadku gdy nie jest to osoba prowadząca dany moduł	dr hab. Andrzej Betlej, dr Aneta Bukowska, dr Mateusz Grzęda, dr Michał Kurzej, prof. Piotr Krasny, dr Piotr Rabiej, dr Marcin Szyma, dr Sławomir Skrzyniarz lub osoby wyznaczone przez Dyрекcję IHS, w ramach posiadanych możliwości kadrowych Instytutu
Sposób realizacji	Wykłady 130 godz., konwersatoria 30 godz. i ćwiczenia 60 godz.
Wymagania wstępne i dodatkowe	brak wymagań wstępnych
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	240 godz.

wymagających bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego i studentów, gdy w danym module przewidziane są takie zajęcia	
Liczba punktów ECTS przypisana modułowi	27
Bilans punktów ECTS	<p>1. Wstęp do historii sztuki (obowiązkowy wykład z egzaminem) – 4 pkt.</p> <p>2. Bibliografia historyczno-artystyczna (obowiązkowy wykład konwersatoryjny na zaliczenie z oceną) – 3 pkt.</p> <p>3. Historia technik artystycznych (obowiązkowy wykład z egzaminem) – 7 pkt.</p> <p>4. Styloznawstwo (obowiązkowy wykład z egzaminem) – 4 pkt.</p> <p>5. Styloznawstwo: sztuka średniowieczna (obowiązkowe ćwiczenia na zaliczenie warunkujące przystąpienie do egzaminu) – 3 pkt.</p> <p>6. Styloznawstwo: sztuka nowożytna (obowiązkowe ćwiczenia na zaliczenie warunkujące przystąpienie do egzaminu) – 3 pkt.</p> <p>7. Nauki pomocnicze historii (obowiązkowe konwersatorium na zaliczenie z oceną) – 3 pkt.</p>
Stosowane metody dydaktyczne	<p>W ramach wykładu ze Wstępu do historii sztuki oraz styloznawstwa – klasyczny wykład akademicki, ilustrowany prezentacjami multimedialnymi, połączony z zajęciami w terenie.</p> <p>W ramach wykładu ze Historii Technik Artystycznych – wykład akademicki, odbywający się w Instytucie, w jednym z muzeów, bezpośrednio przy obiektach muzealnych, a także przy obiektach zabytkowych;</p> <p>W ramach ćwiczeń – ćwiczenia stacjonarne, z wykorzystaniem zasobów biblioteki IHS UJ, bibliotek cyfrowych i intermediów; a także zajęcia w terenie, bezpośrednio przy obiektach zabytkowych w Krakowie, dyskusja nad przygotowanymi pracami pisemnymi, ustne opisy dzieła sztuki, praktyka w rozpoznaniu tematów ikonograficznych. Wyjścia studyjne do zamkniętych publicznie zbiorów artystycznych (skarbcce klasztorne, zbiory tkanin).</p> <p>W ramach zajęć konwersatoryjnych z technik artystycznych oraz nauk pomocniczych historii – bogato ilustrowany wykład połączony z zajęciami praktycznymi w terenie</p> <p>W ramach wszystkich zajęć prowadzący przeprowadzają liczne konsultacje, a każda z prac pisemnych podlega przed uzyskaniem ostatecznej formy korekcie prowadzącego zajęcia</p>
Metody sprawdzania i oceny efektów kształcenia uzyskanych przez studentów	<p>W ramach wykładów ze wstępu do historii sztuki, styloznawstwa i historii technik artystycznych sprawdzenie i ocena efektów kształcenia uzyskanych przez studentów odbywa się poprzez egzamin ustny obejmujący zagadnienia przedstawione na wykładach.</p> <p>W ramach ćwiczeń ze styloznawstwa – sprawdzenie i ocena</p>

	<p>efektów kształcenia uzyskanych przez studentów odbywa się dzięki weryfikacji poprawnej (spełniającej kryteria), przygotowanej przez studenta samodzielnej pracy pisemnej na temat wybranego obiektu zabytkowego, a także poprzez regularne pytania ustne dotyczące datowania dzieł sztuki.</p> <p>W ramach konwersatorium ze wstępu do historii sztuki – sprawdzenie i ocena efektów kształcenia uzyskanych przez studentów odbywa się dzięki kolokwium dotyczących znajomości podstawowych publikacji z zakresu historii sztuki, zarówno tradycyjnych jak i internetowych, oraz posługiwania się aparatem badawczym.</p> <p>W ramach konwersatorium z nauk pomocniczych historii sprawdzenie i ocena efektów kształcenia uzyskanych przez studentów odbywa się poprzez kolokwium obejmujące wszystkie zagadnienia przedstawione na zajęciach.</p>
<p>Forma i warunki zaliczenia modułu, w tym zasady dopuszczenia do egzaminu, zaliczenia, a także forma i warunki zaliczenia poszczególnych zajęć wchodzących w zakres danego modułu</p>	<p>Wiedza studenta jest sprawdzana w toku egzaminu ustnego lub pisemnego, a jej podstawą są informacje zaprezentowane na zajęciach, a także zawarte w literaturze podanej w opisach w KRK lub sylabusach.</p> <p>Zaliczenia prac pisemnych dokonuje się na podstawie złożonego egzemplarza pracy w wersji papierowej, w której zostały uwzględnione poprawki wskazane przez prowadzącego zajęcia. Prowadzący ustala harmonogram prezentowania prac w toku zajęć, a ostateczny termin złożenia pierwszej wersji do poprawki to ostatni dzień zajęć dydaktycznych. Prowadzący zajęcia ma prawo odmówić zaliczenia pracy nieuwzględniającej wskazanych przez niego korekt i złożonej w drugim tygodniu sesji poprawkowej.</p> <p>Warunkiem zaliczenia całego modułu jest przygotowanie wszystkich wymaganych kolokwii oraz prac pisemnych (na temat dwóch dzieł sztuki - średniowiecznego i nowożytnego) na ćwiczeniach oraz zdanie wszystkich kolokwii i egzaminów. Wymagane jest regularne i aktywne uczestnictwo w zajęciach (dopuszczalne są wyłącznie 2 nieusprawiedliwione nieobecności na każdym z kursów).</p>
<p>Treści modułu kształcenia</p>	<p>Moduł kształcenia ma zadanie przygotować studenta do dalszych studiów, pokazać mu specyfikę zawodu i podstawowe problemy badań historyczno-artystycznych, pozwala opanować podstawowe wiadomości z zakresu ochrony dóbr kultury. Student powinien samodzielnie opisywać (przygotować wyczerpujący opis inwentaryzacyjny) i datować dzieło sztuki (mieć wiedzę na temat ornamentyki nowożytnej oraz umiejętności datowania nieznanego mu wcześniej dzieła sztuki. Student powinien dysponować podstawowymi informacjami na temat sposobu i charakteru produkcji artystycznej, w tym również zagadnień technologicznych). Student powinien również poznać specyfikę pracy w terenie – współpracy w grupie oraz konieczną umiejętność współpracy z dysponentami obiektów</p>

	<p>zabytkowych. Zajęcia mają częściowo charakter wykładów, ale kluczowe znaczenie odgrywają w nich ćwiczenia praktyczne</p> <p>Moduł obejmuje następujące zajęcia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wstęp do historii sztuki (obowiązkowy wykład z egzaminem) 2. Bibliografia historyczno-artystyczna (obowiązkowy wykład konwersatoryjny na zaliczenie z oceną) 3. Historia technik artystycznych (obowiązkowy wykład z egzaminem) 4. Styloznawstwo (obowiązkowy wykład z egzaminem) 5. Styloznawstwo: sztuka średniowieczna (obowiązkowe ćwiczenia na zaliczenie warunkujące przystąpienie do egzaminu) 6. Styloznawstwo: sztuka nowożytna (obowiązkowe ćwiczenia na zaliczenie warunkujące przystąpienie do egzaminu) 7. Nauki pomocnicze historii (obowiązkowe konwersatorium na zaliczenie z oceną)
Wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej, obowiązującej do zaliczenia danego modułu	podano w tabelach dotyczących poszczególnych przedmiotów
Metody i kryteria oceniania	<p>Studenci oceniani są następująco:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w odniesieniu do wykładów ze wstępu do historii sztuki i styloznawstwa podstawowym kryterium jest gruntowana wiedza obejmująca problematykę przedstawioną na wykładach; ocena przeprowadzona jest w ramach egzaminu ustnego. - w odniesieniu do ćwiczeń z historii sztuki podstawowym kryterium to test zaliczeniowy, którego pozytywne zaliczenia ujawnia konieczną znajomość podstawowych kompendiów historyczno-artystycznych (dotyczących terminologii, bibliografii, słowników, podstawowych czasopism), sporządzenie właściwego zapisu bibliograficznego; student oceniany jest poprzez kolokwia oraz test zaliczeniowy - w ramach ćwiczeń ze styloznawstwa – podstawowym kryterium jest pełna poprawność przygotowanej przez studenta pracy semestralna obejmująca stan badań, historię oraz opis dzieła sztuki, opatrzone właściwie skonstruowanym aparatem naukowym. Drugim kryterium to ocena umiejętności studenta poprawnego datowania dzieła sztuki na podstawie ornamentyki oraz rozwiązań formalnych. Ważnym kryterium jest aktywność studentów – umiejętność formułowania wypowiedzi i dyskusji - w ramach konwersatorium dotyczącym nauk pomocniczych historii podstawowym kryterium jest pozytywne zaliczenie kolokwium kończącego zajęcia.
Wymiar, zasady i forma odbywania praktyk, w przypadku, gdy program kształcenia przewiduje praktyki	program modułu kształcenia nie przewiduje praktyk zawodowych

Tabele przedmiotów

Nazwa przedmiotu	Wstęp do historii sztuki (obowiązkowy wykład z egzaminem)
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot	Instytut Historii Sztuki UJ
Nazwa i kod przedmiotu w module	ODK-I-03-01
Język kształcenia	Polski
Typ przedmiotu	obowiązkowy (w ramach modułu)
Imię i nazwisko osoby/osób prowadzących przedmiot	dr hab. Andrzej Betlej
Sposób realizacji	Wykład
Wymagania wstępne i dodatkowe	brak wymagań wstępnych
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Stosowane metody dydaktyczne	klasyczny wykład akademicki, ilustrowany prezentacjami multimedialnymi połączony z zajęciami w terenie.
Sposób zaliczenia przedmiotu	Egzamin ustny
Forma i warunki zaliczenia, metody i kryteria oceniania	<p>Wiedza studenta jest sprawdzana w toku egzaminu ustnego a jego podstawą są informacje zaprezentowane na zajęciach, a także zawarte w literaturze podanej w opisach w KRK lub sylabusach.</p> <p>Podstawowym kryterium jest gruntowana wiedza obejmująca problematykę przedstawioną na wykładach; ocena przeprowadzona jest w ramach egzaminu ustnego.</p>
Opis przedmiotu	<p>Wykład jest poświęcony kluczowym problemom, których znajomość jest konieczna do podjęcia badań nad dziejami sztuki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pojęcie "sztuka", jego definicja i ewolucja historyczna. 2. Przedmiot badań historii sztuki. 3. Historia sztuki wobec nauk humanistycznych. 4. Pierwsza i druga historia sztuki. 5. Opis, analiza, interpretacja dzieła sztuki. 6. Pojęcia styl i typ w historii sztuki. 7. Ikonografia (zakres pojęcia, metoda ikonograficzna, temat/treść, alegoria/symbol, emblematyka). 8. Dzieje historii sztuki jako nauki
Wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej, obowiązującej do zaliczenia danego modułu	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Wstęp do historii sztuki. Materiały bibliograficzne</i>, oprac. A. Małkiewicz, J.K. Ostrowski, wyd. UL Uniwersytet Jagielloński, Kraków 1995 (=Skrypty uczelniane 720) - W. Tatarkiewicz, <i>Dzieje sześciu pojęć</i>, Warszawa 1976 - <i>Wstęp do historii sztuki</i>, pod red. P. Skubiszewskiego, PWN,

Warszawa 1973

- J. Białostocki, *Historia sztuki wśród nauk humanistycznych*, Wrocław 1980

- *Pojęcia, problemy, metody współczesnej nauki o sztuce*, wyd. J. Białostocki, Warszawa 1976

- J. Białostocki, *Kryzys pojęcia stylu*, "Biuletyn Historii Sztuki", t. 40, 1978, s. 310 oraz artykuły J. Kęłowskiego, A. Labudy, M. Porębskiego, P. Skubiszewskiego i M. Złata w tymże czasopiśmie

- E. Panofsky, *Ikonografia i ikonologia*, [w:] tegoż, *Studia z historii sztuki*, wyd. J. Białostocki, Warszawa 1971, s. 1132 (zalecana całość książki)

- J. Białostocki, *Metoda ikonologiczna w badaniach nad sztuką*, [w:] tegoż, *Pięć wieków myśli o sztuce*, Warszawa 1976, s. 249-274 (zalecana całość książki)

- H. Wölfflin, *Podstawowe pojęcia historii sztuki*, Wrocław 1962

- *Słownik terminologiczny sztuk pięknych*, pod red. S. Kozakiewicza, Warszawa 1969; Wydanie nowe [zmienione] Warszawa 1996

- M. Poprzęcka, *O złej sztuce*, Warszawa 1998

- J. Białostocki, *"Barok": styl, epoka, postawa*, [w:] tegoż, *Pięć wieków...*, s. 220-248

- J. Białostocki, *Rokoko: ornament, styl i postawa*, [w:] tegoż, *Refleksje i syntezy ze świata sztuki*, Warszawa 1978, s. 158-177 (zalecana całość książki)

- J. v. Schlosser, *Die Kunstliteratur*, Wien 1924 (reprint 1985)

- Z. Ważbiński, *Vasari i nowożytna historiografia sztuki*, Wrocław 1975

- K. Piwocki, *Pierwsza nowoczesna teoria sztuki. Poglądy Aloisa Riegla*, Warszawa 1970

- L. Kalinowski, *Max Dvořák i jego metoda w badaniach nad sztuką*, Warszawa 1974

- A. Małkiewicz, *Z dziejów polskiej historii sztuki. Studia i szkice*, Kraków 2005 (Ars vetus et nova, t. 18)

- T. Chrzanowski, M. Kornecki, *Sztuka ziemi krakowskiej*, Kraków 1982

Nazwa przedmiotu	Bibliografia historyczno-artystyczna (obowiązkowy wykład konwersatoryjny na zaliczenie z oceną)
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot	Instytut Historii Sztuki UJ
Nazwa i kod przedmiotu w module	ODK-I-03-02
Język kształcenia	Polski
Typ przedmiotu	obowiązkowy (w ramach modułu)
Imię i nazwisko osoby/osób prowadzących przedmiot	dr Sławomir Skrzyniarz lub osoby wskazane przez dyrekcję IHS
Sposób realizacji	Konwersatorium
Wymagania wstępne i dodatkowe	brak wymagań wstępnych
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Stosowane metody dydaktyczne	Wykład konwersatoryjny z wykorzystaniem zasobów biblioteki IHS UJ, bibliotek cyfrowych i intermediów.
Sposób zaliczenia przedmiotu	Kolokwium pisemne na zaliczenie
Forma i warunki zaliczenia, metody i kryteria oceniania	<p>Wiedza studenta jest sprawdzana w toku zaliczenia pisemnego, a jego podstawą są informacje zaprezentowane na zajęciach, a także zawarte w literaturze podanej w opisach w KRK lub sylabusach.</p> <p>Podstawowym kryterium to test zaliczeniowy, którego pozytywne zaliczenia ujawnia konieczną znajomość podstawowych kompendiów historyczno-artystycznych (dotyczących terminologii, bibliografii, słowników, podstawowych czasopism), sporządzenie właściwego zapisu bibliograficznego; student oceniany jest poprzez kolokwia oraz test zaliczeniowy</p>
Opis przedmiotu	<p>Przedmiot służy praktycznemu wprowadzeniu studenta w warsztat historyka sztuki i ogólnemu zapoznaniu go z tym, jak wygląda praca badawcza. W trakcie zajęć student zapoznaje się z pozycjami bibliograficznymi (bibliografie, podręczniki wielotomowe, słowniki i opracowania ikonograficzne, słowniki biograficzne, encyklopedie i słowniki specjalistyczne, czasopisma i wydawnictwa ciągłe) niezbędnymi w jego dalszych studiach i praktyce zawodowej, uczy się ich używać i pozyskiwać z nich niezbędne dla swej pracy badawczej informacje. W ramach przedmiotu student uczy się także poprawnego zapisu bibliograficznego i zasad stosowania przypisów. Opanowanie nowoczesnych technologii informatycznych jest obecnie niezbędnym uzupełnieniem „warsztatu naukowego” we wszystkich dyscyplinach humanistycznych. Umiejętności zdobyte podczas zajęć mają więc ułatwić studentom przygotowanie prac zaliczeniowych na wyższych latach studiów. W ramach kursu studenci pierwszego roku uczą się wykorzystania internetu w zbieraniu informacji z zakresu historii sztuki i dziedzin pokrewnych oraz używania programów komputerowych niezbędnych w trakcie studiów i przyszłej pracy zawodowej. Poznają też ogólnodostępne internetowe bazy danych, zawierające zbiory fotografii,</p>

<p>Wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej, obowiązującej do zaliczenia danego modułu</p>	<p>publikacji naukowych i popularnonaukowych.</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Wstęp do historii sztuki. Materiały bibliograficzne</i>, oprac. A. Małkiewicz, J.K. Ostrowski, wyd. UJ Uniwersytet Jagielloński, Kraków 1995 (=Skrypty uczelniane 720) - W. Tatarkiewicz, <i>Dzieje sześciu pojęć</i>, Warszawa 1976 - <i>Wstęp do historii sztuki</i>, pod red. P. Skubiszewskiego, PWN, Warszawa 1973 - J. Białostocki, <i>Historia sztuki wśród nauk humanistycznych</i>, Wrocław 1980 - <i>Pojęcia, problemy, metody współczesnej nauki o sztuce</i>, wyd. J. Białostocki, Warszawa 1976 - J. Białostocki, <i>Kryzys pojęcia stylu</i>, "Biuletyn Historii Sztuki", t. 40, 1978, s. 310 oraz artykuły J. Kęłowskiego, A. Labudy, M. Porębskiego, P. Skubiszewskiego i M. Złata w tymże czasopiśmie - E. Panofsky, <i>Ikonografia i ikonologia</i>, [w:] tegoż, <i>Studia z historii sztuki</i>, wyd. J. Białostocki, Warszawa 1971, s. 1132 (zalecana całość książki) - J. Białostocki, <i>Metoda ikonologiczna w badaniach nad sztuką</i>, [w:] tegoż, <i>Pięć wieków myśli o sztuce</i>, Warszawa 1976, s. 249-274 (zalecana całość książki) - H. Wölfflin, <i>Podstawowe pojęcia historii sztuki</i>, Wrocław 1962 - <i>Słownik terminologiczny sztuk pięknych</i>, pod red. S. Kozakiewicza, Warszawa 1969; Wydanie nowe [zmienione] Warszawa 1996 - M. Poprzęcka, <i>O złej sztuce</i>, Warszawa 1998 - J. Białostocki, <i>"Barok": styl, epoka, postawa</i>, [w:] tegoż, <i>Pięć wieków...</i>, s. 220-248 - J. Białostocki, <i>Rokoko: ornament, styl i postawa</i>, [w:] tegoż, <i>Refleksje i syntezy ze świata sztuki</i>, Warszawa 1978, s. 158-177 (zalecana całość książki) - J. v. Schlosser, <i>Die Kunstliteratur</i>, Wien 1924 (reprint 1985) - Z. Ważbiński, <i>Vasari i nowożytna historiografia sztuki</i>, Wrocław 1975 - K. Piwocki, <i>Pierwsza nowoczesna teoria sztuki. Poglądy Aloisa Riegla</i>, Warszawa 1970 - L. Kalinowski, <i>Max Dvořák i jego metoda w badaniach nad sztuką</i>, Warszawa 1974 - A. Małkiewicz, <i>Z dziejów polskiej historii sztuki. Studia i szkice</i>, Kraków 2005 (Ars vetus et nova, t. 18) - T. Chrzanowski, M. Kornecki, <i>Sztuka ziemi krakowskiej</i>, Kraków 1982
---	--

Nazwa przedmiotu	Historia technik artystycznych (obowiązkowy wykład konwersatoryjny z egzaminem)
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot	Instytut Historii Sztuki UJ
Nazwa i kod przedmiotu w module	ODK-I-03-03, ODK-I-03-08
Język kształcenia	Polski
Typ przedmiotu	obowiązkowy (w ramach modułu)
Imię i nazwisko osoby/osób prowadzących przedmiot	prof. dr hab. Piotr Krasny, dr Marcin Szyma
Sposób realizacji	wykład konwersatoryjny
Wymagania wstępne i dodatkowe	brak wymagań wstępnych
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	60
Stosowane metody dydaktyczne	wykład akademicki, odbywający się w Instytucie, w jednym z muzeów, bezpośrednio przy obiektach muzealnych, a także przy obiektach zabytkowych
Sposób zaliczenia przedmiotu	Egzamin ustny
Forma i warunki zaliczenia, metody i kryteria oceniania	<p>Wiedza studenta jest sprawdzana w toku egzaminu, a jego podstawą są informacje zaprezentowane na zajęciach, a także zawarte w literaturze podanej w opisach w KRK lub sylabusach.</p> <p>Zdanie egzaminu, obecność i aktywny udział w zajęciach.</p>
Opis przedmiotu	<p>Celem przedmiotu jest przekazanie podstawowej wiedzy na temat wybranych technik artystycznych i ich dziejów. Omówione zostaną techniki architektoniczne i budowlane, malarskie, rzeźbiarskie, graficzne oraz wybrane techniki rzemiosła artystycznego (ceramiczne, złotnicze i jubilerskie, konwisarskie, metaloplastyczne i kowalskie). Studenci zapoznają się najpierw z fizycznymi i chemicznymi uwarunkowaniami danej techniki artystycznej, a następnie uzyskują informację o czasie jej wprowadzenia i zasadniczych przemianach. Po takim wprowadzeniu uzyskują informację o epokach i środowiskach, w których owa technika była szczególnie rozpowszechniona, a także o artystach, którzy najtrafniej i najefektowniej wykorzystali jej specyfikę. Podczas zajęć zostaną także zaprezentowane najważniejsze traktaty technologiczne i podręczniki technik artystycznych, a także podstawowe wydawnictwa konieczne do badań nad tymi technikami (zbiory cech złotniczych, znaków na fajansie i porcelanie, itp.)</p> <p>Szczegółowy wykaz zagadnień:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kamień jako materiał budowlany. 2. Cegła – definicja, rodzaje, sposób wytwarzania, właściwości. 3. Zaprawa murarska – rodzaje, tradycyjne metody produkcji, zastosowanie. 4. Drewno jako materiał budowlany.

	<p>5. Zastosowanie żelaza w architekturze</p> <p>6. Czynniki determinujące formę architektoniczną (geomorfologia, kontekst urbanistyczny i krajobrazowy, regulacje prawne, zwyczaj itp.).</p> <p>7. Rysunek architektoniczny – typologia i rozwój historyczny.</p> <p>8. Konstrukcje drewniane</p> <p>9. Konstrukcje murowane (fundamentowanie, struktura i faktura muru, konstrukcja i artykulacja ścian). Porządki architektoniczne w architekturze starożytnej i nowożytnej. Typy podpór w architekturze murowanej.</p> <p>10. Typy przekryć w budownictwie historycznym.</p> <p>11. Formy otworów okiennych i portali.</p> <p>12. Typologia historycznych systemów grzewczych, komunikacyjnych i sanitarnych.</p> <p>13. Konstrukcja i pokrycie dachów w budowlach historycznych</p> <p>13. Techniki rysunku, akwarela i gwasz.</p> <p>14. Techniki malarstwa monumentalnego (fresk, fresk suchy, współczesne techniki malarstwa ściennego, mozaika, witraż).</p> <p>15. Malarstwo enkaustyczne i temperowe.</p> <p>16. Malarstwo olejne.</p> <p>17. Rzeźba w glinie i w gipsie, rzeźba odlewana ze stopów metali.</p> <p>18. Rzeźba w kamieniu. Snycerstwo.</p> <p>19. Graficzne techniki wypukłodrukowe.</p> <p>20. Graficzne techniki wklęsło- i płaskodrukowe.</p> <p>21. Techniki ceramiki artystycznej.</p> <p>22. Techniki złotnicze i jubilerskie.</p> <p>23. Konwisarstwo, metaloplastyka, kowalstwo artystyczne.</p> <p>24. Podstawowe metody badań nad dziejami technik artystycznych. Historyczne traktaty technologiczne i podręczniki prezentujące dawne techniki artystyczne.</p>
<p>Wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej, obowiązującej do zaliczenia danego modułu</p>	<p>Rzeźba, rzemiosło artystyczne, malarstwo, grafika</p> <p>- <i>Słownik terminologiczny sztuk pięknych</i>, pod red. S. Kozakiewicza, Warszawa 1969; Wydanie nowe [zmienione] Warszawa 1996</p> <p>- J. Adeline, <i>Lexique des termes d'art</i>, Paris b.r.</p> <p>- L. Slobodkin, <i>Sculpture. Principles and Practice</i>, Cleveland 1949</p> <p>- M. Baxandall, <i>The Limewood Sculptors of Renaissance Germany</i>, New Haven-London 1980</p>

- K. Kalinowski, *Warsztat barokowego rzeźbiarza*, "Artium Quaestiones", 7, 1995, s. 103-140
 - M. Gradowski, *Dawne złotnictwo. Technika i terminologia*, Warszawa 1980
 - M. Gradowski, *Znaki na srebrze*, Warszawa 1993
 - L. Danckert, *Handbuch der europäischen Porzellans*, München 1967
 - L. Chrościcki, *Porcelana - znaki wytwórni europejskich*, Warszawa 1974
 - E. Konecka, J.M. Łosiowie, L. Winogradow, *Polska porcelana*, Wrocław 1975
 - J. Werner, *Podstawy technologii malarstwa i grafiki* (różne wydania)
 - W. Ślesieński, *Techniki malarskie. Spoiwa mineralne*, Warszawa 1983
 - W. Ślesieński, *Techniki malarskie. Spoiwa organiczne*, Warszawa 1984
 - J. Białostocki, *W pracowniach dawnych grafików*, Warszawa 1957
 - Jurkiewicz, *Podręcznik metod grafiki artystycznej*. Opracował i rozszerzył R. Artymowski, Warszawa 1975
 - K. Krużel, *Wśród starych rycin. Wybrane aspekty opracowania formalnego dawnej grafiki*, Kraków 1999
- Architektura i urbanistyka:**
- Witruwiusz, *De architectura libri decem*, tłum. K. Kumaniecki, Warszawa 1956 *
 - Leon Battista Alberti, *De re aedificatoria libri decem*, tłum. I. Biegańska, Warszawa 1960
 - *Krótką nauka budownicza dworów, pałaców, zamków podług nieba i zwyczaju polskiego*, 1659, opr. A. Miłobędzki, Wrocław 1957
 - W. Szolginia, *Ilustrowana encyklopedia dla wszystkich, Architektura i budownictwo*, Warszawa 1986.
 - T. Tołwiński, *Urbanistyka*, t. I-II, Warszawa 1937
 - W. Wróbel, *Zarys dziejów budowy miast w Polsce*, Warszawa 1971

- L. Majdecki, *Historia ogrodów*, Warszawa 1978
- J. Gimpel, *Jak budowano w średniowieczu*, Warszawa 1968.
- H. Jabłczyńska-Jędrzejewska, *Dawne zaprawy budowlane*, KAU, III, 1958, z. 1
- L. Kajzer, *Wstęp do badań archeologiczno-architektonicznych*, Łódź 1984
- W. Tatarkiewicz, *Czarny marmur w Krakowie*, PKHS, X, 1952.
- Tłoczek, *Polskie budownictwo drewniane*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1980
- T. Węclawowicz, M. Pietrzykówna, *Maswerki w kościołach Małopolski*, RK, LV, 1989
- Wyrobisz, *Budownictwo murowane w Małopolsce w XIV, XV w.*, Wrocław 1963 ("Studia z dziejów rzemiosła i przemysłu", t. III)
- Wyrobisz, *Stan badań nad historią budownictwa w Polsce do końca XVIII w.*, Wrocław 1964 ("Studia z dziejów rzemiosła i przemysłu", t. IV)

Nazwa przedmiotu	Styloznawstwo (obowiązkowy wykład z egzaminem)
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot	Instytut Historii Sztuki UJ
Nazwa i kod przedmiotu w module	ODK-I-03-04
Język kształcenia	Polski
Typ przedmiotu	obowiązkowy (w ramach modułu)
Imię i nazwisko osoby/osób prowadzących przedmiot	dr hab. Andrzej Betlej
Sposób realizacji	Wykład z egzaminem
Wymagania wstępne i dodatkowe	brak wymagań wstępnych
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Stosowane metody dydaktyczne	wykład akademicki, odbywający się w Instytucie, w jednym z muzeów, bezpośrednio przy obiektach muzealnych, a także przy obiektach zabytkowych
Sposób zaliczenia przedmiotu	Test pisemny i egzamin ustny
Forma i warunki zaliczenia, metody i kryteria oceniania	<p>Wiedza studenta jest sprawdzana w toku egzaminu ustnego i pisemnego, a jej podstawą są informacje zaprezentowane na zajęciach, a także zawarte w literaturze podanej w opisach w KRK lub sylabusach.</p> <p>Egzamin składa się z 2 części: pisemnej w formie testu oraz odpowiedzi ustnej. Zaliczenie testu warunkuje dopuszczenie do części ustnej, niezaliczenie testu jest równoznaczne z oceną negatywną z całego egzaminu.</p> <p>Test jest zaliczony po uzyskaniu przez studenta min. 50% + 1 pkt.</p> <p>Podstawowym kryterium jest gruntowana wiedza obejmująca problematykę przedstawioną na wykładach; ocena przeprowadzona jest w ramach egzaminu ustnego.</p>
Opis przedmiotu	<p>Wykład jest poświęcony omówieniu przemian ornamentyki od czasów późnego średniowiecza po początek XIX wieku. Układ wykładu wynika z chronologii przedstawianych kolejnych mód ornamentalnych. Zajęcia odbywają się naprzemiennie – jeden wykład w sali wykładowej, kolejny w terenie, przy obiekcie zabytkowym. Prócz omawianych na wykładzie zagadnień genezy, przemian historycznych i morfologii poszczególnych ornamentów, na zajęciach zostaje przedstawiona typologia nowożytnej małej architektury w środowisku krakowskim, ponadto podstawowe elementy odnoszące się do datowania złotnictwa.</p> <p>Wykaz zagadnień</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wprowadzenie do ornamentyki (definicje). Przemiany ornamentyki od sztuki prehistorycznej po późne średniowiecze – zarys. Ornament astwerkowy. • Ornamentyka nowożytna: ornamenty renesansowe (arabeska, groteska, maureska) • Ornamentyka nowożytna: ornamenty późnorenesansowe, manierystyczne i wczesnobarokowe (okuciowy, rollwerk, Schweifferk)

	<ul style="list-style-type: none"> • Ornamentyka nowożytna: ornamenty barokowe (małżowinowo-chrząstkowy, Cossed de Pois, ornament akantowy) • Ornamentyka nowożytna (wiek XVIII): zespół ornamentów regencyjnych, rocaille) • Ornamentyka nowożytna: motywy ornamentalne klasycyzmu oraz sztuki empire • Typologia małej architektury (formy i motywy dekoracyjne) • Przemiany form sakralnych dzieł złotnictwa • Ryciny ornamentalne – zarys problematyki.
Wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej, obowiązującej do zaliczenia danego modułu	brak

Nazwa przedmiotu	Styloznawstwo: sztuka średniowieczna (obowiązkowe ćwiczenia na zaliczenie warunkujące przystąpienie do egzaminu)
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot	Instytut Historii Sztuki UJ
Nazwa i kod przedmiotu w module	ODK-I-03-05
Język kształcenia	Polski
Typ przedmiotu	obowiązkowy (w ramach modułu)
Imię i nazwisko osoby/osób prowadzących przedmiot	dr Mateusz Grzęda i osoby wskazane przez dyrekcję IHS
Sposób realizacji	Ćwiczenia
Wymagania wstępne i dodatkowe	brak wymagań wstępnych
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Stosowane metody dydaktyczne	zajęcia w terenie, bezpośrednio przy obiektach zabytkowych w Krakowie, dyskusja nad przygotowanymi pracami pisemnymi, ustne opisy dzieła sztuki, praktyka w rozpoznaniu tematów ikonograficznych. Wyjścia studyjne do zamkniętych publicznie zbiorów artystycznych (skarbcze klasztorne, zbiory tkanin).
Sposób zaliczenia przedmiotu	Zaliczenie
Forma i warunki zaliczenia, metody i kryteria oceniania	<p>Wiedza studenta jest sprawdzana w toku zaliczenia pracy pisemnej, a jego podstawą są informacje zaprezentowane na zajęciach, a także zawarte w literaturze podanej w opisach w KRK lub sylabusach.</p> <p>Zaliczenia prac pisemnych dokonuje się na podstawie złożonego egzemplarza pracy w wersji papierowej, w której zostały uwzględnione poprawki wskazane przez prowadzącego zajęcia. Prowadzący ustala harmonogram prezentowania prac w toku zajęć, a ostateczny termin złożenia pierwszej wersji do poprawki to ostatni dzień zajęć dydaktycznych. Prowadzący zajęcia ma prawo odmówić zaliczenia pracy nieuwzględniającej wskazanych przez niego korekt i złożonej w drugim tygodniu sesji poprawkowej.</p> <p>Sprawdzenie i ocena efektów kształcenia uzyskanych przez studentów odbywa się dzięki weryfikacji poprawnej (spełniającej kryteria) przygotowanej przez studenta samodzielnej pracy pisemnej na temat wybranego obiektu zabytkowego, a także poprzez regularne pytania ustne dotyczące datowania dzieł sztuki.</p>
Opis przedmiotu	W ramach przedmiotu studenci – poprzez przygotowywanie samodzielnych prac semestralnych – przede wszystkim praktycznie opanowują umiejętność opisu dzieła sztuki (zarówno architektonicznego, jak i malarskiego czy rzeźbiarskiego). Umiejętność ta stanowi podstawę do przeprowadzania samodzielnej analizy dzieła (na kolejnych latach studiów). Ważnym elementem przedmiotu jest również zgromadzenie i poznanie obszernej literatury historyczno-artystycznej na temat najważniejszych zjawisk w sztuce polskiej. Na podstawie zgromadzonej bibliografii studenci konstruują stan badań i opracowują historię obiektu. Zajęcia

	odbywają się w kościołach Krakowa (oraz czasami w muzeach i skarbcach klasztornych), w związku z tym studenci mają możliwość poznania przemian sztuki krakowskiej. Pierwsze zajęcia są poświęcone praktycznemu opanowaniu umiejętności datowania i opisu dzieła sztuki. Na kolejnych, prócz ćwiczeń z datowania, czyta się prace opisowe, które następnie są dyskutowane przez studentów i omawiane przez prowadzącego.
Wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej, obowiązującej do zaliczenia danego modułu	Brak

Nazwa przedmiotu	Styloznawstwo: sztuka nowożytna (obowiązkowe ćwiczenia na zaliczenie warunkujące dopuszczenie do egzaminu)
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot	Instytut Historii Sztuki UJ
Nazwa i kod przedmiotu w module	ODK-I-03-06
Język kształcenia	polski
Typ przedmiotu	obowiązkowy (w ramach modułu)
Imię i nazwisko osoby/osób prowadzących przedmiot	Osoby wskazane przez dyrekcję IHS
Sposób realizacji	Ćwiczenia
Wymagania wstępne i dodatkowe	brak wymagań wstępnych
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Stosowane metody dydaktyczne	zajęcia w terenie, bezpośrednio przy obiektach zabytkowych w Krakowie, dyskusja nad przygotowanymi pracami pisemnymi, ustne opisy dzieła sztuki, praktyka w rozpoznaniu tematów ikonograficznych. Wyjścia studyjne do zamkniętych publicznie zbiorów artystycznych (skarbcze klasztorne, zbiory tkanin).
Sposób zaliczenia przedmiotu	Zaliczenie
Forma i warunki zaliczenia, metody i kryteria oceniania	<p>Wiedza studenta jest sprawdzana w toku zaliczenia pracy pisemnej, a jej podstawą są informacje zaprezentowane na zajęciach, a także zawarte w literaturze podanej w opisach w KRK lub sylabusach.</p> <p>Zaliczenia prac pisemnych dokonuje się na podstawie złożonego egzemplarza pracy w wersji papierowej, w której zostały uwzględnione poprawki wskazane przez prowadzącego zajęcia. Prowadzący ustala harmonogram prezentowania prac w toku zajęć, a ostateczny termin złożenia pierwszej wersji do poprawki to ostatni dzień zajęć dydaktycznych. Prowadzący zajęcia ma prawo odmówić zaliczenia pracy nieuwzględniającej wskazanych przez niego korekt i złożonej w drugim tygodniu sesji poprawkowej.</p> <p>Sprawdzenie i ocena efektów kształcenia uzyskanych przez studentów odbywa się dzięki weryfikacji poprawnej (spełniającej kryteria) przygotowanej przez studenta samodzielnej pracy pisemnej na temat wybranego obiektu zabytkowego, a także poprzez regularne pytania ustne dotyczące datowania dzieł sztuki.</p>
Opis przedmiotu	W ramach przedmiotu studenci – poprzez przygotowywanie samodzielnych prac semestralnych – przede wszystkim praktycznie opanowują umiejętność opisu dzieła sztuki (zarówno architektonicznego, jak i malarskiego czy rzeźbiarskiego). Umiejętność ta stanowi podstawę do przeprowadzania samodzielnej analizy dzieła (na kolejnych latach studiów). Ważnym elementem przedmiotu jest również zgromadzenie i poznanie obszernej literatury historyczno-artystycznej na temat najważniejszych zjawisk w sztuce polskiej. Na podstawie zgromadzonej bibliografii studenci konstruują stan badań i opracowują historię obiektu. Zajęcia odbywają się w kościołach Krakowa (oraz czasami w muzeach

	<p>i skarbcach klasztornych), w związku z tym studenci mają możliwość poznania przemian sztuki krakowskiej. Pierwsze zajęcia są poświęcone praktycznemu opanowaniu umiejętności datowania i opisu dzieła sztuki. Na kolejnych, prócz ćwiczeń z datowania, czyta się prace opisowe, które następnie są dyskutowane przez studentów i omawiane przez prowadzącego.</p>
Wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej, obowiązującej do zaliczenia danego modułu	Brak

Nazwa przedmiotu	Nauki pomocnicze historii (obowiązkowe konwersatorium na zaliczenie z oceną)
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot	Instytut Historii Sztuki UJ
Nazwa i kod przedmiotu w module	ODK-I-03-07
Język kształcenia	Polski
Typ przedmiotu	obowiązkowy (w ramach modułu)
Imię i nazwisko osoby/osób prowadzących przedmiot	dr Piotr Rabiej lub osoby wskazane przez dyrekcję IH
Sposób realizacji	wykład konwersatoryjny
Wymagania wstępne i dodatkowe	brak wymagań wstępnych
Liczba godzin zajęć dydaktycznych	30
Stosowane metody dydaktyczne	Wykład
Sposób zaliczenia przedmiotu	Zaliczenie z oceną
Forma i warunki zaliczenia, metody i kryteria oceniania	<p>Wiedza studenta jest sprawdzana w toku zaliczenia pisemnego, a jego podstawą są informacje zaprezentowane na zajęciach, a także zawarte w literaturze podanej w opisach w KRK lub sylabusach.</p> <p>Kolokwium obejmujące wszystkie zagadnienia przedstawione na zajęciach.</p>
Opis przedmiotu	<p>Zajęcia dotyczą problematyki źródłoznawczej w zakresie szeroko rozumianego kanonu nauk pomocniczych historii. Po ukończeniu kursu NPH student powinien rozumieć i potrafić posługiwać się podstawowymi pojęciami takich nauk jak źródłoznawstwo, paleografia, epigrafika, bibliologia historyczna, dyplomatyka, chronologia, sfragistyka, heraldyka, genealogia, geografia historyczna, numizmatyka i archeologia prawna, jak również znać szereg zagadnień szczegółowych z ich zakresu. W zakresie krytyki źródeł narracyjnych (źródłoznawstwa) student ma znać podstawowe pojęcia z tego zakresu, rozumieć różne koncepcje (definicje) źródłoznawstwa, wiedzieć na czym polega nowoczesna krytyka tekstu, znać klasyfikacje źródeł historycznych, umieć określić strukturę źródła historycznego, znać gatunki źródeł historiograficznych i najważniejsze pomniki historiografii średniowiecznej i wczesnonowożytnej, znać metody historycznoliterackie, posiadać ogólną wiedzę z zakresu rozwoju kultury literackiej oraz znać konwencje stylistyczne źródeł historycznych.</p> <p>W zakresie paleografii student ma znać dzieje pisma łacińskiego (dyplomatycznego, kodeksowego i epigraficznego) w starożytności, średniowieczu i początkach epoki nowożytnej, rozpoznawać rodzaje pisma łacińskiego i potrafić je zadatować, umieć rozwiązać podstawowe skróty brachygraficzne oraz określić typ dowolnej inskrypcji.</p> <p>W zakresie dyplomatyki student ma znać dzieje dokumentu na Zachodzie i koncepcje na temat jego recepcji w Polsce, potrafić zidentyfikować typ dowolnego dokumentu oraz przeanalizować jego budowę (formuły).</p> <p>W zakresie bibliologii historycznej student ma znać dzieje książki rękopiśmiennej i drukowanej.</p>

	<p>W zakresie chronologii student ma znać dzieje i budowę kalendarza (juliańskiego, gregoriańskiego i rewolucyjnego), strukturę roku liturgicznego Kościoła łacińskiego oraz potrafić swobodnie przeliczać daty.</p> <p>W ramach genealogii student ma potrafić obliczyć stopnie pokrewieństwa, znać rodzaje i budowę tablic genealogicznych, potrafić samodzielnie zbudować poprawną przykładową tablicę ascendentów (wywód przodków) lub tablicę descendentów, znać badania na średniowiecznymi rodami rycerskimi (polskie szkoły genealogiczne i modele monografii rodów rycerskich), znać źródła do genealogii oraz herbarze staropolskie i porozbiorowe.</p> <p>W zakresie heraldyki student ma znać genezę herbów na Zachodzie i w Polsce, dzieje i ikonografię Orła Białego od średniowiecza do XX w., dzieje polskich herbów ziemskich, źródła ikonograficzne i opisowe do dziejów polskiej heraldyki rycerskiej, umieć poprawnie opisać (blazonować) dowolny herb, znać współczesną heraldykę samorządową, jak również dzieje polskich weksyliów państwowych i narodowych (od średniowiecza do czasów współczesnych) oraz najstarszych polskich orderów. Student musi znać również (w tym z autopsji) najważniejsze pomniki heraldyczne w sztuce Krakowa (Zamek Królewski i katedra na Wawelu, Kamienica Hetmańska, Bazylika Mariacka, Sukiennice).</p> <p>W zakresie sfragistyki student ma znać dzieje i ikonografię pieczęci monarszych (książęcych i królewskich) w Polsce średniowiecznej i wczesnonowożytnej.</p> <p>W zakresie numizmatyki student ma znać karoliński system monetarny i jego elementy, dzieje (systemy, reformy, gatunki monet) i ikonografię polskich monet średniowiecznych, nowożytnych oraz pieniądza państw zaborczych w XVIII-XX w.</p> <p>W zakresie archeologii prawnej student ma znać dzieje polskich insygniów królewskich oraz polskiego ceremoniału koronacyjnego.</p> <p>W zakresie geografii historycznej student ma znać rodzaje i elementy krajobrazu historycznego oraz historyczne podziały (państwowe i kościelne) ziem polskich w czasach Rzeczypospolitej Obojga Narodów i w dobie porozbiorowej.</p>
<p>Wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej, obowiązującej do zaliczenia danego modułu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - J. Szymański, <i>Nauki pomocnicze historii</i>, wyd. nowe, Warszawa 2001. - <i>Chronologia polska</i>, pod red. B. Włodarskiego, Warszawa 1957 [reprint: Warszawa 2007]. - J. Dąbrowski, <i>Dawne dziejopisarstwo polskie (do roku 1480)</i>, Wrocław 1964. - W. Drelicharz, Z. Piech, <i>Dawne i nowe herby Małopolski</i>, Kraków 2004. - W. Dworzaczek, <i>Genealogia</i>, Warszawa 1959.

- K. Filipow, *Falerystyka polska XVII – XIX w.*, Białystok 2003.
- W. Garbaczewski, *Ikonoğrafia monet piastowskich 1175 - ok.1280*, Warszawa-Lublin 2007.
- A. Gieysztor, *Zarys dziejów pisma łacińskiego*, Warszawa 1973.
- Z. Gloger, *Geografía historyczna ziem dawnej Polski*, Kraków 1985 [reprint wyd. z 1900].
- K.Górski, *Wstęp*, w: *Jana Długosza Banderia Prutenorum*, wyd. K. Górski, Warszawa 1958.
- *Jak czytać rękopis średniowieczny*, pod red. P.Géhin, tłum. B. Spieralska, Warszawa 2008.
- A. Jaworska, *Orzeł Biały. Herb państwa polskiego*, Warszawa 2003.
- M. Kaganiec, *Heraldyka Piastów śląskich 1146 – 1707*, Katowice 1992.
- S. Kętrzyński, *Zarys nauki o dokumencie polskim wieków średnich*, t. I, Warszawa 1934, wyd.2: Poznań 2008.
- R. Kiersnowski, *Moneta w kulturze wieków średnich*, Warszawa 1988.
- Z. Kozłowska-Budkowa, *Repertorium polskich dokumentów doby piastowskiej*, wyd.2, Kraków 2006.
- S. K. Kuczyński, *Polskie herby ziemskie. Geneza, treści, funkcje*, Warszawa 1993.
- J. Lilejko, *Regalia polskie*, Warszawa 1987.
- W. Maisel, *Archeologia prawna Polski*, Warszawa-Poznań 1982.
- W. Maisel, *Archeologia prawna Europy*, Warszawa-Poznań 1989.
- J. Naumowicz, *Geneza chrześcijańskiej rachuby lat. Historyczno-teologiczne podstawy systemu Dionizego Mniejszego*, Kraków 2000.
- T. Nowakowski, *Idee areng dokumentów książąt polskich do połowy XIII wieku*, Bygdoszcz 1999.
- *Orzeł Biały - 700 lat herbu państwa polskiego*. 26 czerwca - 15 października 1995 [Katalog wystawy na Zamku Królewskim w Warszawie], Warszawa 1995.

- T. Panfil, *Lingua symbolica. O pochodzeniu i znaczeniach najstarszych symboli heraldycznych w Polsce*, Lublin 2002
- M. Pastoureau, *Średniowieczna gra symboli*, przeł. H. Igalson-Tygielska, Warszawa 2006.
- A. Petrucci, *Pismo. Idea i przedstawienie*, przeł. A. Osmólska-Mętrak, red. nauk. J.Kujawiński, Warszawa 2010.
- W. Drelicharz, *Przedmowa*, w: *Pomniki epigrafiki i heraldyki dawnej Rzeczypospolitej na Ukrainie*, pod red. W. Drelicharza, t. I, Kraków 2005, s. 7-38.
- Z. Piech, *Ikonografia pieczęci Piastów*, Kraków 1993.
- Z. Piech, *Monety, pieczęcie i herby w systemie symboli władzy Jagiellonów*, Warszawa 2003.
- E. Potkowski, *Książka rękopiśmienna w kulturze Polski średniowiecznej*, Warszawa 1984.
- J. Ptak, *Chorągiew w komunikacji społecznej w Polsce piastowskiej i jagiellońskiej*, Lublin 2002.
- W. Semkowicz, *Paleografia łacińska*, wyd. 2, Kraków 2002.
- H. Seroka, *Herby miast małopolskich do końca XVIII wieku*, Warszawa 2002.
- K. Skupieński, *Funkcje małopolskich dokumentów w sprawach prywatnych do roku 1306*, Lublin 1990.
- J. Szymański, *Herbarz średniowiecznego rycerstwa polskiego*, Warszawa 1994.
- J. Szymański, *Pismo łacińskie i jego rola w kulturze*, Wrocław 1975.
- B. Trelińska, *Gotyckie pismo epigraficzne w Polsce*, Lublin 1991.
- J. Wiesiołowski, *Kolekcje historyczne w Polsce średniowiecznej XIV - XV wieku*, Wrocław 1967.
- *Współczesna heraldyka samorządowa i jej problemy*, pod red. W. Drelicharza i Z. Piecha, Kraków 2000.
- Zbiór prac nt. rodów rycerskich (J. Bieniak, *Rody rycerskie jako czynnik struktury społecznej w Polsce XIII - XIV w. Uwagi problemowe*, w: *Polska w okresie rozdrobnienia feudalnego*, pod red. H.Łowmiańskiego, Wrocław 1973, s. 161–201; przedruk. w: J. Bieniak, *Polskie rycerstwo średniowieczne. Wybór pism*, Kraków 2002, s. 57 – 82.

- J. Pakulski, *Z metodologii i metodyki badań nad rodami rycerskimi w średniowiecznej Polsce*, "Acta Universitatis Nicolai Copernici", t. 54: Historia, z. 8, 1973, s. 23 - 36.

- W. Semkowicz, *Ród Pałuków*, Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydz. Hist. - Filozof., t. 49, Kraków 1907, s. 151 – 166).

- Z. Żygulski, *Uwagi o Rolce Sztokholmskiej*, w: „Studia do dziejów dawnego uzbrojenia i ubioru wojskowego”, cz. IX-X, Kraków 1988, s. 5-21.